

Джерела та література:

1. Закон України „Про наукову і науково-технічну діяльність” від 13.12.1991 № 1977-ХІІ : [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>
2. Закон України „Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23.03.2000 № 1602-ІІІ : [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1602-14>
3. Закон України „Про державні цільові програми” від 18.03.2004 № 1621-ІV : [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1621-15>
4. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм” від 31.01.2007 № 106 : [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=106-2007-%EF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року” від 19.09.2007 № 1158 : [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>
6. Наказ Мінагрополітики України „Про затвердження комплексної галузевої програми "Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року" від 23.10.2007 № 757/101 : [Електронний ресурс] / Мінагрополітики України. – Режим доступу : http://www.minagro.crimea-portal.gov.ua/rus/downloads/kom_otr_prog.html
7. Наказ Мінагрополітики України „Про затвердження Галузевої комплексної програми "Рис України 2010-2015 роки" від 14.10.2010 № 647/139 : [Електронний ресурс] / Мінагрополітики України. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.6738.0>

Мусаєв Е.К.**УДК 338.436.33(477)****МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ АПК**

І. Постановка проблеми. Розвиток товарного виробництва в сільському господарстві визначає об’єктивну необхідність встановлення ринкових відносин із відповідними категоріями і методами регулювання. Перш за все слід чітко розмежувати економічну роль держави в умовах вільного ринку та економічну роль держави в умовах регульованої ринкової економіки.

Діяльність держави полягає у доповненні тих функцій ринку, які він неспроможний ефективно виконувати. Ринок не гарантує право на працю, тобто має місце безробіття. Держава повинна регулювати ринок робочої сили для підтримки певного рівня зайнятості населення. Ринок не може забезпечити прискорення науково-технологічно-технічного прогресу у всіх галузях країни, особливо у розвитку фундаментальної науки і техніки, які вимагають інвестицій. Економічне регулювання аграрного ринку базується на державному протекціонізмі, що передбачає субсидії на розширене відтворення, податкове й кредитне стимулювання. Зокрема, вирішення завдань економічного стимулювання аграрного ринку повинно здійснюватись за такими напрямками: стимулювання продовольчої безпеки держави; встановлення науково обґрунтованих еквівалентних відносин між сільським господарством і промисловістю; підтримка доходів сільських товаровиробників на рівні, який забезпечує розширене відтворення; створення умов для широкого впровадження досягнень науково-технологічно-технічного прогресу та зростання ефективності виробництва; формування єдиного економічного простору як в Україні, так і вихід на ринки близького та далекого зарубіжжя ринкового середовища, сприятливого для діяльності агротоваровиробників.

На наш погляд, в Україні механізм державного регулювання галузей агропромислового комплексу й економіки в цілому повинен гнучко поєднувати економічні та адміністративні методи. При цьому треба враховувати, що економічні регулятори не позбавлені елементів адміністрування, а адміністративні регулятори можуть включати також певні економічні елементи. Відповідно до конкретних умов одні регулятивні чинники є базовими, тобто виконують функції конструкції, інші – додаткові функції гасіння дії негативних моментів. Комплекс регуляторів державного впливу на економіку повинен передбачати оперативні адаптивні корективи залежно від конкретних змін у стратегії. Серед економічних регуляторів з боку держави найважливішими є: грошово-фінансова політика (норма обов’язкових резервів, ставка міжбанківського кредиту, операції Національного банку з державними облигаціями на ринку цінних паперів); податкова політика (види податків, ставки, об’єкти оподаткування, пільги); цінова політика; норми амортизаційних відрахувань, прискорена амортизація; квоти і ліцензії; політика державних витрат; зовнішньоторговельна політика; митне оподаткування та пільги; дотації і субсидії; стимулювання поставок продукції, виконання послуг та робіт для державних потреб. До адміністративних регуляторів з боку держави слід віднести: прямий державний контроль за монополіями ринками; вплив на побічні ефекти ринкових процесів; адміністративні заходи превентивного характеру; розробку стандартів, контроль за їх виконанням; визначення та підтримку мінімально допустимих параметрів життя населення; захист національних інтересів.

Механізм державного регулювання економіки країни повинен ґрунтуватись на системній основі, поєднувати при необхідності як нормативні методи, так і прямі та опосередковані заходи впливу на національні процеси. Зокрема, нормативний вплив здійснюється через систему нормативних актів: законів, постанов Верховної Ради України, указів та розпоряджень Президента, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, відомчих наказів та розпоряджень. Прикладом прямого економічного регулювання можна назвати безповоротне цільове фінансування – субвенції, прямі субсидії (дотації, допомоги, доплати), пільгові кредити [1, 2, 3].

II. Мета та завдання статті. Метою статті є дослідження методологічних засад формування інноваційного механізму управління розвитку АПК. Поставлена мета вимагає вирішення таких завдань:

– визначення механізму державного регулювання галузей агропромислового комплексу та економіки в цілому;

– аналіз соціально-економічних функцій всіх рівнів територіальної системи управління;

– визначення умови забезпечення відтворення та раціонального використання ресурсів регіону;

– побудова інноваційного механізму управління розвитку АПК.

III. Результати дослідження. Важливою передумовою створення механізму, що забезпечує узгодження інтересів та цілей різних суб'єктів регіональної економіки, є аналіз, який дозволяє виявити співпадіння або неспівпадіння інтересів різних управлінських структур, а також визначити, які з них мають конфліктний характер і можуть вносити напруженість у регіоні. Контури механізму системи управління процесом соціально-економічного розвитку регіону визначаються системою важелів, що використовуються як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях для формування економічного простору, що розвивається за законами ринкової економіки.

Основна вимога до механізму управління регіоном в умовах економічної самостійності, на нашу думку, полягає в тому, щоб, з одного боку, він сприяв формуванню ринкової системи, яка забезпечила б зростання виробництва, збалансованість попиту та пропозиції, підвищення якості товарів та послуг, а з іншого – обмежував вплив ринкових відносин при вирішенні проблем, яких не в змозі вирішити ринок, перш за все, соціальних та екологічних.

Створенню нового механізму управління ринковою системою України протидіють особливості економічного розвитку – це, зокрема, дисбаланс між попитом та пропозицією, інфляційні процеси, що веде до скорочення інвестиційної діяльності. Друга особливість – нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів.

Механізми управління соціально-економічним розвитком регіону, враховуючи ступінь впливу держави, можна поділити на такі три групи:

1) механізми, що базуються на використанні важелів саморегулювання, коли головна функція держави полягає в тому, щоб визначити економіко-правові умови діяльності для всіх суб'єктів ринкових відносин, самі ж відносини регулюються ринком;

2) механізми державного регулювання, які значно розширюють функції держави та передбачають участь у всіх фазах процесу відтворення;

3) механізми стихійного регулювання, що характеризуються пасивною роллю держави та відсутністю передумов для використання важелів самоврядування. Такий механізм може призвести до поглиблення економічної кризи, подальшого розбалансування ринкового механізму та гіперінфляції.

Очевидно, в умовах падіння виробництва у всіх галузях економіки, дефіциту інвестицій формування ефективної соціально орієнтованої економіки в тому чи іншому регіоні неможливе без державного регулювання. Нерідко посилення державного регулювання пов'язують із прямим його аналогом – командно-розподільчими відносинами. Однак механізм державного регулювання повинен бути націлений на формування ринкової інфраструктури регіону і його ефективне входження у світову економіку. Тому процес формування регіонального ринку залежить не тільки від державного регулювання, але й від регулювання на регіональному та місцевому рівнях.

Функції та важелі управління на регіональному та місцевому рівнях достатньо широкі: безпосередня участь у розвитку інфраструктури регіону шляхом прямого бюджетного фінансування, утворення та використання з цією метою позабюджетних асигнувань та фондів, випуск позик тощо; встановлення пільгового оподаткування та платежів виробникам, що наповнюють внутрішній ринок; фінансова та правова підтримка підприємців, що беруть участь у розвитку агропромислового комплексу та наповненні ринку товарами споживання, перш за все продовольчими; вирішення питань соціального розвитку регіону, у тому числі організація інформаційних центрів, що забезпечують населення інформацією про наявність вакансій на підприємствах різних форм власності, а також навчальних центрів перекваліфікації та підтримки малого бізнесу і підприємництва, створення регіонального фонду фінансування перепідготовки кадрів.

Новий механізм управління виходить із чіткого розмежування владних функцій та правової компетенції між всіма рівнями територіальної системи на основі: децентралізації і демократизації системи управління; розширення самостійності та відповідальності кожної ланки національної системи; посилення економічного взаємозв'язку між ефективністю діяльності окремих ланок господарського комплексу та ресурсними можливостями їх розвитку; реалізації норм раціонального природокористування та нормалізації екологічної безпеки; зміцнення територіальної інтеграції економіки України на основі поєднання регіональних економічних інтересів; досягнення компромісів між економічною ефективністю виробництва та соціальною справедливістю, між загальнодержавними та регіональними інтересами [4, 5].

Соціально-економічні функції всіх рівнів територіальної системи управління полягають у створенні умов, що забезпечують відтворення та раціональне використання ресурсів регіону, підтримання рівноваги соціальної, природної та економічної систем. Розподіл функцій між органами управління адміністративними територіями різного рівня та перехід до управління, що базується на принципах самостійності та самофінансування територій різного рангу, означає відмову від поділу за рівнями адміністративного вертикального підпорядкування та затвердження їх повної рівноправності в рамках реалізації функцій, що властиві кожному рівню. Питання підпорядкування повинно бути вирішено однозначно для всіх структур; підпорядкованість прийнятому законодавству.

Необхідною умовою, яка потрібна для того, щоб забезпечити реалізацію функцій, повноважень кожного рівня територіальної системи управління, є наявність економічної бази, що охоплює природні ресурси, державну та комунальну власність і служить джерелом доходів.

Структура власності кожного рівня визначає цілісність кожного територіально-адміністративного утворення, сукупність його функцій та повноважень. Тому при розмежуванні прав власності між різними рівнями управління необхідно виходити з вимоги відповідності між функціями управління та економічною базою даного рівня управління. Таким чином, взаємодія різних видів територіальної системи управління повинна враховувати: економічну самостійність та відповідальність кожного регіону в рамках встановленої компетенції; прийняття єдиних рішень з одних і тих же питань на основі домовленостей.

IV. Висновки. Враховуючи регіональні особливості, а також розвиток світового сільського господарства та формування продовольчого фонду, стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України вимагає теоретичного обґрунтування щодо вирішення проблеми формування продовольчих ресурсів, які б, з одного боку, відповідали принципам її суверенітету, а з іншого – не створювали протиріччя інтеграції у світову економіку. Також не можна не відзначити і можливість формування непродовольчих комплексів, де сировинною базою є галузі сільського господарства і зачіпаються проблеми економічної безпеки держави. Продовольча безпека регіонів, як і держави в цілому, може забезпечуватися на основі запропонованих наукових розробок, реалізації інноваційних проектів та розвитку інноваційного потенціалу аграрного сектора економіки України.

Процес інноваційного розвитку має дві головні складові реалізації інноваційних проектів і розвиток інноваційного потенціалу. В даний час необхідна оцінка стану інноваційного потенціалу України та сільського господарства, зокрема. Відсутність інноваційної культури суспільства – одна з головних причин інноваційної стагнації.

Джерела та література:

1. Гайдуцький П. І. Земельна реформа, сучасний стан, особливості і завдання / П. І. Гайдуцький // Урядовий кур'єр. – 1995. – 17 січня. – С. 6-7.
2. Гладій М. В. Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України (питання теорії, методології і практики) : монографія / М. В. Гладій; НАН України, Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 1998. – 294 с.
3. Саблук П. Т. Аграрна реформа: стан і напрямки розвитку / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2000. – № 4. – С. 3-5.
4. Онищенко О. М. Сучасний стан формування аграрної політики: особливості та проблеми / О. М. Онищенко, В. В. Юрчишин // Економіка України. – 1997. – № 9. – С. 4-15.
5. Саблук П. Т. Розвиток аграрної економічної науки та її завдання на сучасному етапі здійснення аграрної політики України / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 1996. – № 12. – С. 3-12.

Новіков Є.Ю.

УДК 338.246:632.11

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПРИСКОРЕНИХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

Актуальність проблеми. Забезпечення глобальної продовольчої безпеки на сьогодні є одним з найбільш актуальних питань міжнародної координації економічної політики, що пов'язано з зниженням об'ємів світового виробництва сільськогосподарської продукції, у тому числі в зв'язку з кліматичними змінами, і в той же час зростаючим споживанням продовольства, що переважно обумовлено зростом населення планети.

Вивчення проблеми продовольчої безпеки не є новим, в 70 – 90 роках ХХ ст. продовольчу безпеку почали розглядати переважно крізь призму наявності, стабільності, використання і доступу до продовольчих ресурсів. На початку ХХІ ст. завдання забезпечити високий рівень світової продовольчої безпеки стало пріоритетним напрямком діяльності ООН.

Постановка проблеми. Враховуючи все зазначене вище, мета даної статті зводиться до оцінки та аналізу стану глобальної продовольчої безпеки в умовах прискорених кліматичних змін, які дозволяють більш детально зрозуміти сутність впливу кліматичних змін на питання світової продовольчої безпеки.

Об'єктом дослідження виступає питання забезпечення глобальної продовольчої безпеки світу.

Предметом дослідження даної статті є оцінка та аналіз впливу кліматичних змін на ефективність забезпечення глобальної продовольчої безпеки.